

Kemikaliesmart förskola och skola

Inventeringsrapport

2022-12-09

Malin Ljungberg

tyresö kommun

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
1.1	Beskrivning av ärendet.....	4
1.1.1	Bakgrund	4
1.1.2	Resultat och slutsatser	5
2	Del 1, skapa nya rutiner- grön nivå	5
2.1	Hygienrutiner	6
2.2	Städrutiner	6
2.3	Säkerhetsrutiner	6
2.4	Uppföljning och tillsynsrutiner.....	6
3	Del 2, rensa och ersätt- grön nivå.....	6
3.1	Skapande och kreativt material.....	6
3.2	Elektronik	7
3.3	Hygien och städartiklar	7
4	Del 1, skapa nya rutiner- gul nivå	7
5	Del 2, rensa och ersätt- gul nivå	7
5.1	Elektronik	Fel! Bokmärket är inte definierat.
5.2	Hygien och städartiklar	7
5.3	Vilrummet.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
5.4	Inventarier och inredning.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
6	Del 2, rensa och ersätt- röd nivå.....	7
6.1	Utomhusmiljöer	8
7	Åtgärder på gul och röd nivå	8
7.1	Köken.....	8
7.2	Fastighetsavdelningen	8
7.3	Slutsatser	8

1 Inledning

Barn, i synnerhet yngre barn, är en känslig målgrupp för gifter i närmiljön. Handlingsplanen för kemikaliesmarta miljöer i Tyresö kommuns förskolor och skolor är ett dokument för att nå målet om kemikaliesmarta miljöer för barn och elever i kommunens förskolor och skolor. Förskolan har arbetat efter handlingsplanen sedan 2016 då den första planen antogs. Beslutet om den reviderade handlingsplanen för förskolan samt beslutet om handlingsplan för grundskolan togs i barn- och utbildningsnämnden 2021-09-01.

Målet är att Tyresös barn ska vistas i kemikaliesmarta förskolor och skolor och inte påverkas negativt av sin miljö.

Handlingsplanen är ett stöd för Tyresö kommuns förskolor och skolor att bli kemikaliesmarta. Handlingsplanen ligger i linje med Agenda 2030 och behandlar hur Sverige ska arbeta utifrån den ekologiska dimensionen. Planen har arbetats fram utifrån Naturskyddsföreningens projekt "Giftfri förskola".

Åtgärderna i handlingsplanen berör alla kommunala förskolor och skolor i Tyresö men fristående förskolor och skolor rekommenderas även ta del av den. På så sätt kan fler barn och elever i Tyresö ta del av goda lärmiljöer.

1.1 Beskrivning av ärendet

Barn- och utbildningsförvaltningen gavs i uppdrag på nämnden 2021-09-01 att göra en inventering av förskolor och skolor utifrån handlingsplanerna. Detta rapporterades på sammanträdet den 15 juni 2022 då det beslutades att en återrapporering ska ske gällande arbetet med handlingsplanen "Kemikaliesmarta förskolor och skolor" i januari 2023 efter höstterminens slut. Rapporten ska visa var samtliga enheter ligger i planen.

1.1.1 Bakgrund

Med bakgrund av grundskolans nya handlingsplan för kemikaliesmarta grundskolor i Tyresö och förskolans reviderade handlingsplan för kemikaliesmarta förskolor har rektorerna i de kommunala förskolorna och skolorna svarat på en enkät kring hur de ligger till utifrån handlingsplanen för kemikaliesmart förskola och skola. Dialog har även förts med rektorer i resultatdialoger och vid verksamhetsbesök av skolchef och verksamhetsutvecklare. Delar av handlingsplanen hanterar punkter som kräver samarbete med andra aktörer såsom måltidsservice, lokalvårdsenheten och fastighet, dessa har också involverats i inventeringen.

Sedan den rapportering som gjorde 2021-06-15 har en fortbildningsinsats i två delar genomförts för medarbetare i för- och grundskolan för att öka förståelsen för hur förskolan och skolan kan arbeta aktivt för att minska skadliga kemikalier i förskolan. Den första delen, en föreläsning på ca 2 timmar riktad till medarbetare i såväl kommunala som fristående förskolor och grundskolor

F-9. Den andra delen, en workshop på ca 3 timmar riktad till några utvalda pedagoger ute på våra kommunala och fristående förskolor och skolor.

Föreläsningarna ägde rum i april 2022 och utbildade 375 medarbetare inom kommunal och fristående förskola och skola. Samtliga kommunala förskolor och skolor deltog samt 4 av 10 fristående förskolor och 1 av de 3 fristående grundskolor. 3 personer från lokalvårdsenheten och 1 från måltidsservice tog del av föreläsningen. Föreläsningen finns tillgänglig online i efterhand för de som inte hade möjlighet att se den under dessa tillfällen.

I maj genomfördes en uppföljande workshop för några utvalda medarbetare. Syftet med workshopen var att ge medarbetarna ytterligare verktyg för att göra kemikaliesmarta inköp, för att prata med och undervisa barn och elever för att de ska bli kemikaliesmarta medborgare.

Inför återsrapporteringen har samtliga rektorer för kommunal förskola och grundskola svarat på en enkät. Av 11 rektorer, som ansvarar för 11 förskoleenhet med totalt 24 förskolor, har 11 svarat på enkäten. Av 14 rektorer i grundskolan har 14 svarat på enkäten. Enkäten genomfördes i november 2022 som underlag inför återsrapportering gällande arbetet med handlingsplanen "Kemikaliesmarta förskolor och skolor" som sker i januari 2023 efter höstterminens slut. Information har även inhämtats från ansvariga för fastighet, måltidsservice och lokalvårdsenheten.

1.1.2 Resultat och slutsatser

Enkäten behandlar handlingsplanens olika delar med fokus på de punkter där ansvaret vilar på rektor, förskole- och skolpersonal samt samverkan med vårdnadshavare. Handlingsplanen innehåller olika delar som är uppdelade i tre nivåer, grön, gul och röd. Grön nivå innebär relativt enkla och kostnadsfria åtgärder. Gul nivå är åtgärder som tar lite längre tid att genomföra och innebär lite högre kostnader. Röd nivå kräver ett ökat samarbete med andra parter då förskolan/skolan inte själva kan genomföra åtgärden och är förenlig med höga kostnader.

När enkäten genomförs svarar 9 av 11 rektorer i förskolan och 11 av 14 rektorer i grundskolan att samtliga medarbetare tagit del av handlingsplanen. Förskolorna Ballongen och Dalstugan och Vattenhjulet har flera nya medarbetare som kommer att introduceras i planen efter årsskiftet. Strandskolan, Sofiebergsskolan och Bergfotens skola har påbörjat arbetet men har ännu inte arbetat igenom samtliga personalkategorier på skolan, innan årsskiftet kommer arbetet följas upp i samtliga skolor.

2 Del 1, skapa nya rutiner- grön nivå

Åtgärder som är relativt enkla och kostnadsfria åtgärder, där ansvaret vilar på rektor, förskole- och skolpersonal.

2.1 Hygienrutiner

Samtliga förskolor och skolor har rutiner som går i linje med handlingsplanen.

2.2 Städrutiner

Rutiner för rengöring av till och frånluftsdon behöver ses över i 6 av 11 förskoleenheter samt på 3 av 14 grundskolor (Trollbäckens förskolor, Östra Farmarstigens förskolor, Nybodaberget och Granängsringens förskolor, Vattenhjulet, Norra centrums förskoleenhet, Östra Tyresös förskole enhet, Fårdala skola, Bergfotens skola samt Nyboda skola).

Textilier som används av barn och elever tvättas enligt rutin på samtliga förskolor och skolor. Rutinen att tvätta eller vädra nyinköpta mattor kommer att ses över på 5 av 11 förskoleenheter och 2 av 14 grundskolor, Östra Farmarstigens förskolor, Nybodaberget och Granängsringens förskolor, Krusboda/Dalens enhet, Lindalens förskoleenhet, Norra centrums förskoleenhet, Njupkärrs skola samt Tyresö skola.

2.3 Säkerhetsrutiner

Samtliga förskolor och grundskolor har rutiner som går i linje med handlingsplanen. Arbete pågår med att förenkla sopsortering i befintliga miljöhus på förskolorna och skolorna.

2.4 Uppföljning och tillsynsrutiner

Samtliga förskoleenheter och grundskolor har rutiner som går i linje med handlingsplanen. Lindalens förskoleenhet och Tyresö skola behöver återuppta rutinen kring årlig barnskyddsround.

3 Del 2, rensa och ersätt- grön nivå

Åtgärder som är relativt enkla och kostnadsfria åtgärder, där ansvaret vilar på rektor, förskole- och skolpersonal.

I samtliga förskoleenheter och grundskolor har utrensning av leksaker i inomhus- och utomhusmiljö genomförts. Bergfoten skola, Tyresö skola och Hanvikens skola genomför fortfarande utrensning när enkäten besvaras.

3.1 Skapande och kreativt material

Utrensning av skapande material som kan innehålla skadliga ämnen och material som inte är menat för barn och inte följer samma regelverk som leksaker har rensats ut på majoriteten av förskoleenheterna och grundskolorna. Kumla skola, Njupkärrs skola, Bergfotens skola, Anpassade grundskolan (Särskolan) och Stimmets förskola har påbörjat arbetet men har vid enkätundersökningen inte gått igenom allt.

3.2 Elektronik

Samtliga förskoleenheter och majoriteten av grundskolorna har rensat ut elektronik som inte är avsedd som lekmaterial. Hanvikens skola har precis påbörjar utrensningen när enkäten besvaras.

3.3 Hygien och städartiklar

Toalett- hushållspapper, hygien- och städartiklar är miljömärkta (Svanen eller motsvarande) på samtliga förskoleenheter och grundskolor.

4 Del 1, skapa nya rutiner- gul nivå

Åtgärder som tar lite längre tid att genomföra och innebär lite högre kostnader där ansvaret vilar på rektor, förskole- och skolpersonal.

Utbildning av förskolepersonal, städansvariga och köksansvariga är genomförd under 2022. Arbetet med att implementera och systematisera arbetet i förskolorna och grundskolorna har påbörjats.

5 Del 2, rensa och ersätt- gul nivå

Åtgärder som tar lite längre tid att genomföra och innebär lite högre kostnader där ansvaret vilar på rektor, förskole- och skolpersonal.

5.1 Hygien och städartiklar

Majoriteten av förskoleenheterna har bytt ut gamla överdrag på skötbord, Lindalens förskolor och Nybodaberget och Granängsringens förskolor byter ut dessa. Blöjor som köps in till förskolorna uppfyller kravet för kemikaliesmart förskola.

Vinylhandskar är utbytta i majoriteten av förskoleenheterna och grundskolorna. Trollbäckens förskolor och Njupkärrs förskola ersätter de befintliga vinylhandskarna vid nyinköp.

7 av 11 förskoleenheter och 9 av 14 grundskolor har rutiner för att informera vårdnadshavarna om att köpa miljömärkta och allergivänliga hud- och solkrämer. Övriga förskolor kommer att införa en rutin för information.

6 Del 2, rensa och ersätt- röd nivå

Åtgärder som kräver samarbete med andra parter och är förenliga med höga kostnader.

10 av 11 förskoleenheter och 10 av 14 grundskolor har bytt och/eller rensat ut stoppade möbler från 70- och 80-talet, möbler med konstskinn, mattor, bord och gardiner som inte uppfyller kraven för giftfri förskola. Lärmiljösatsningen

har bidragit till en ökad möjlighet till utrensning. Utrensningen kommer ske succesivt i Nybodaberget och Granängsringens förskolor, Strandskolan, Tyresö skola Anpassade grundskolan (Särskolan) och Njupkörrs skola.

6.1 Utomhusmiljöer

Däckgungor och nedgrävda däck rensas succesivt bort i samarbete med fastighetsavdelningen. Östra Tyresös förskole enhet, Trollbäcken förskolor, Lindalens förskolor, Östra Farmarstogens förskolor, Stimmer skola samt anpassade grundskolan (Särskolan) har fortfarande några däck kvar.

7 Åtgärder på gul och röd nivå

Ansvarig att tillse är måltidsservice, lokalvårdsenheten samt fastighetsavdelningen.

Skolchefer för förskolan och grundskolan för ständigt dialog med Måltidsservice, lokalvårdsenheten och fastighetsavdelningen för att gemensamt arbeta för en minskad kemikalieexponering av barn och elever Tyresös förskolor och skolor. Upprustning av förskolor och skolors inomhus och utomhusmiljö sker succesivt med hänsyn till handlingsplanen.

7.1 Köken

Måltidsservice har en hög medvetenhet gällande planen för kemikaliesmart förskola och skola. Köken har rensat ut arbetsverktyg av svart plast. De arbetsverktyg som är möjliga att byta ut byts ut succesivt. Plastfolie som används är kravcertifierad. Metallförpackningar byts ut till tetra och glasförpackningar i den mån det går. Tallrikar och glas av plast är PVC och bisfenolfria. Några förskolor och grundskolor har tallrikar och glas i porslin och glas.

7.2 Fastighetsavdelningen

I samråd mellan skolchefer och fastighetsavdelningen arbetas succesivt planer fram för kontinuerligt underhåll samt underhåll kopplade till politiska satsningar. Under åren 2021-2022 har 6 av 14 grundskolor och 7 av 24 förskolor ytrenoverats i någon form (väggar och/eller nya golv). 10 av 14 grundskolor och 9 av 24 har i någon form upprustat gården. Samtliga renoveringar och upprustningar sker i enlighet med kommunens upphandling och de riktlinjer som råder.

7.3 Slutsatser

Utifrån de resultat som enkäten visar kan Tyresös kommunala förskolor och skolor med några enklare åtgärder och införanden av rutiner nå samtliga

punkter på grön nivå. Fortbildningen som genomförts har ökat medvetenheten och bidragit till ett omtag och en uppstart i arbetet med att minska barns och elevers exponering av skadliga kemikalier i förskole- och skolmiljö.

Flertalet av förskolorna och skolorna har åtgärder som når gul nivå i stor utsträckning då centrala satsningar gjorts för att byta ut möbler och mattor. Även röd nivå uppnås till viss del där renoveringar genomförts och en långsiktig plan för övriga förskolor och skolor arbetas succesivt fram.

De förskolor och skolor som ännu inte uppnår grön nivå kommer att följas upp i resultat- och kvalitetsdialoger där även dialog kommer föras kring arbetet för att uppnå gul nivå. Arbetet för att uppnå nivå röd sker kontinuerligt och långsiktigt i samråd med andra aktörer.